

NÖBET ERTESİ DİNLENME HAKKI ve NÖBET ÜCRETLERİ

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

1- Nöbet hizmetini yerine getiren devlet memuruna izin verilmesi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 178. maddesinde "fazla çalışma" başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre;

"Madde 178 –

(A) 99 ve 100 üncü maddeler hükümleri uyarınca tespit olunan **günlük çalışma saatleri dışında;**

a) Salgın hastalık ve tabii afetler gibi olağanüstü hallerin olması (Bu hallerin devamı süresince),

b) Fabrika, atelye, şantiye, işletme gibi yerlerde İş Kanununa tabi olarak işçi çalıştıran kurumlarca hizmetin gereği olarak işçi ile birlikte çalışma saatleri ve günü dışında çalışmanın zorunlu bulunması,

hallerine münhasır olmak üzere, yapılan fazla çalışmalar ücretle karşılanır.

Yukarıda sayılan hallerde yaptırılacak fazla çalışmanın süresi ve saat başına ödenecek ücret Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir

B) (İptal: Ana. Mah'nin 14/2/1997 tarih ve E: 1997/20, K: 1997/32 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 3/4/1998 - 4359/4)

Kurumlar gerektiği takdirde personelini günlük çalışma saatleri dışında fazla çalışma ücreti vermeksizin çalıştırabilirler. Bu durumda personele yaptırılacak fazla çalışmanın her sekiz saati için bir gün hesabı ile izin verilir. Ancak, bu suretle verilecek iznin en çok on günlük kısmı yıllık izinle birleştirilerek yılı içinde kullanılabilir.

Fazla çalışmanın uygulama esas ve usulleri Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Milli İstihbarat Teşkilatı mensuplarına ödenecek fazla çalışma ücretleri ve diğer hususlar Başbakan tarafından onaylanacak bir talimatla tesbit edilir."

Burada sözü edilen fazla çalışma; kanuni çalışma süresi düşüldükten sonra geriye kalan çalışma süresidir.

Devlet memurları için haftalık çalışma süresi 40 saattir. Bu süreyi aşan çalışmalarda, şayet fazla çalışma ücreti verilmeyecekse, her bir sekiz saat için bir günlük izin verileceği düzenlenmiştir. Maddeye göre öncelik fazla çalışma ücreti verilmesi, fazla çalışma ücreti verilmemesi halinde ise her sekiz saat için bir günlük izin verilmesidir.

2- Sağlık çalışanları için nöbet ertesi izin, Yataklı Tedavi Kuruluşları İşletme Yönetmeliği'nin 41. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

"e) **Gece nöbeti tutanlara ertesi günü görev verilmez.** Geceyi yoğun mesai ile uykusuz geçiren personele, kurumun personel durumu ve imkanları müsait olmak, hizmeti aksatmamak kaydıyla **evinde veya kurum içerisinde lüzum görüldüğü sürece dinlenmesi için baştabip izin verebilir.** Bu takdirde de bunlar acil durumlarda baştabip veya nöbetçi tabibin davetine uymaya mecburdurlar.

Hafta tatillerinde ve resmi tatil günlerinde nöbet tutanlara hizmeti aksatmamak kaydıyla diğer iş günlerinde nöbet süresi kadar izin verilebilir."

Görüldüğü gibi madde metninde gece nöbet tutanlara ertesi gün görev verilmeyeceği belirtilmiştir. Ancak ardından evde veya kurum içinde lüzum görüldüğü sürece dinlenmesi için izin **verilebilir** denilmiştir. Keza hafta tatillerinde ve resmi tatil günlerinde nöbet tutanlara da diğer iş günlerinde nöbet süresi kadar izin **verilebileceği** belirtilmiştir. Her iki durumda da “hizmeti aksatmamak kaydıyla” denilerek Başhekim’e izin verip vermemesi konusunda geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır.

Bu yetki uygulamada “izin kullandırmamak” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

3- Nöbet ücretleri ise 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda düzenlenmektedir.

Bilindiği gibi 30.01.2010 tarih ve 27478 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 5947 sayılı Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 10 maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun ek 33. maddesi değiştirilmiştir. Buna göre

“*Ek Madde 33 – (Ek: 23/2/1995 - KHK - 547/10 md.; Değişik: 21/1/2010-5947/10 md.)*

Yataklı tedavi kurumları, seyyar hastaneler, ağız ve diş sağlığı merkezleri ve 112 acil sağlık hizmetlerinde haftalık çalışma süresi dışında normal, acil veya brans nöbeti tutarak, bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir nöbet saati için (nöbet süresi kesintisiz 6 saatten az olmamak üzere), aşağıda gösterilen gösterge rakamlarının aylık katsayısı ile çarpılması sonucu hesaplanacak tutarda nöbet ücreti ödenir. Ancak ayda 130 saatten fazlası için ödeme yapılmaz. Bu ücret damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

	Gösterge
a) Klinik şefi, şef yardımcısı, başasistan, uzman tabip	100
b) Tabip, tıpta uzmanlık mevzuatında belirtilen dallarda, bu mevzuat hükümlerine göre uzmanlık belgesi alan tabip dışı personel, aynı dallarda doktora belgesi alanlar	90
c) Diş tabibi ve eczacılar	80
ç) Mesleki yüksek öğrenim görmüş sağlık personeli	60
d) Lise dengi mesleki öğrenim görmüş sağlık personeli	50
e) Diğer personel	35

Bu madde hükmü, üniversitelerin yataklı tedavi kurumlarında çalışan ve 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 50 nci maddesinin (e) bendi kapsamında bulunanlar hakkında da uygulanır.

İcap nöbeti tutan ve bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir icap nöbeti saati için, icap nöbeti süresi kesintisiz 12 saatten az olmamak üzere, yukarıda nöbet ücreti için belirlenen ücretin yüzde 40’ı tutarında icap nöbet ücreti ödenir. Bu şekilde ücretlendirilebilecek toplam icap nöbeti süresi aylık 120 saati geçemez.

Bu madde uyarınca yapılacak ödemeler, döner sermayesi bulunan kurumlarda döner sermaye bütçesinden karşılanır.”
Görüldüğü gibi nöbet ücreti ödenmesi için;

- İlk şart, haftalık çalışma süresinin (40 saat) dışında çalışılmış olmasıdır.
- İkinci olarak ilgili kurumun, nöbet karşılığında izin kullanılmasına müsaade etmemiş olması gerekir. (Şayet nöbet karşılığında izin kullandırılmış ise ayrıca nöbet ücreti ödenmeyecektir.)
- Üçüncü olarak nöbet süresi kesintisiz 6 saatten fazla sürmüş olmalıdır.

Bu şartlarda tutulan ve izin suretiyle karşılanamayan her bir nöbet saati için, yukarıda belirtilen katsayılara göre nöbet ücreti hesaplanmakta ve ancak ayda 130 saatte kadar olan kısmı ödenmektedir.

SONUÇ OLARAK

Mevzuatta “gece nöbeti tutanlara ertesi günü görev verilmez” bir temenni olarak yer almaktaysa da, asıl “ilkenin” hekime nöbet ücreti ödeyip, çalıştırmaya devam etmek olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim uygulamada bu doğrultuda şekillenmektedir.

Diğer yandan “ücret” ile “nöbet sonrası izin” taleplerinin de karşı talepler olarak düzenlendiği hekimin ya dinlenme hakkından, ya emeğinden vazgeçmesi gerektiği görülmektedir.

Ücret yerine izin talep edilmesi elbette ki mümkündür. Ancak Başhekiye “kurumun personel durumu ve imkanları müsait değil, hizmeti aksıyor vb gerekçelerle ret cevabı verme yetkisi verilmiştir. İzin talebinin keyfi olarak red edilmesi halinde idari yargıya başvurmak mümkündür. 04.03.2011

**İstanbul Tabip Odası
Hukuk Bürosu**